

30-Aprel, 2026-yil

**PROFILAKTIKA INSPEKTORINING JINOYAT SODIR ETISH EHTIMOLI
YUQORI VA SALBIY LIDERLIKKA INTILAYOTGAN O'QUVCHILAR BILAN
PROFILAKTIK CHORA-TADBIRLARNI AMALGA OSHIRISH FAOLIYATINI
TAKOMILLASHTIRISH**

Vahobjonov Dilmurod Dilshodbek o‘g‘li

*O‘zbekiston Respublikasi IIV Akademiyasi Huquqbuzarliklar profilaktikasi kafedrası
o‘qituvchisi, kapitan*

Namazbayev Yelmurat Ergali o‘g‘li

O‘zbekiston Respublikasi IIV Akademiyasi kursanti, safdor

Abstrakt: *Ushbu maqola profilaktika inspektorining huquqbuzarlik sodir etish ehtimoli yuqori bo‘lgan shaxslar bilan ishlash faoliyatini takomillashtirish masalalarini o‘rganadi. Tadqiqotda profilaktika inspektorining vazifalari, xavfli shaxslarni aniqlash, monitoring va maxsus profilaktika chora-tadbirlari, shuningdek, ijtimoiy, psixologik va huquqiy qo‘llab-quvvatlash orqali profilaktika samaradorligini oshirish yo‘llari tahlil qilingan. Natijalar huquqbuzarliklarning oldini olish, xavf guruhlarini samarali boshqarish va hududiy xavfsizlikni ta‘minlashga qaratilgan tavsiyalarni o‘z ichiga oladi.*

Kalit so‘zlar: *Profilaktika inspektori, xavfli shaxslar, huquqbuzarlik ehtimoli, monitoring, maxsus chora-tadbirlar, ijtimoiy qo‘llab-quvvatlash, psixologik yordam, huquqiy maslahat, xavfsizlik, profilaktika samaradorligi.*

Абстракт: *В данной статье рассматриваются вопросы совершенствования работы инспектора по профилактике в отношении лиц, подверженных высокому риску совершения преступлений. Анализируются задачи инспектора по профилактике, выявление опасных лиц, мониторинг и специальные профилактические меры, а также пути повышения эффективности профилактики посредством социально-психологической и правовой поддержки. Результаты включают рекомендации, направленные на предотвращение преступлений, эффективное управление группами риска и обеспечение территориальной безопасности.*

Ключевые слова: *Инспектор по профилактике, опасные лица, вероятность совершения преступлений, мониторинг, специальные меры, социальная поддержка, психологическая помощь, юридическая консультация, безопасность, эффективность профилактики.*

Abstract: *This article examines the issues of improving the work of the prevention inspector with individuals who are at high risk of committing crimes. The study analyzes the tasks of the prevention inspector, the identification of dangerous individuals, monitoring and special preventive measures, as well as ways to increase the effectiveness of prevention*

“ZAMONAVIY DUNYODA SUN’IY IDROKNING RIVOJLANISHI: YANGI DAVR MUAMMOLARI VA YANGI YECHIMLAR JURNALI”

30-Aprel, 2026-yil

through social, psychological and legal support. The results include recommendations aimed at preventing crimes, effectively managing risk groups and ensuring territorial security.

Key words *Prevention inspector, dangerous individuals, likelihood of crime, monitoring, special measures, social support, psychological assistance, legal advice, safety, prevention effectiveness.*

KIRISH

Huquqbuzarliklar profilaktikasi jamiyatda huquq-tartibotni saqlash va mustahkamlashning muhim qismi bo‘lib, u huquqbuzarliklarning sodir etilishi sabablarini va ularga imkon berayotgan shart-sharoitlarni aniqlash, bartaraf etishga yo‘naltirilgan huquqiy, ijtimoiy, tashkiliy va boshqa chora-tadbirlar tizimidir[1]. O‘zbekistonda bu sohadagi faoliyat "Huquqbuzarliklar profilaktikasi to‘g‘risida"gi Qonun [O‘RQ-371-son, 14.05.2014 y.] bilan tartibga solinadi, unda profilaktika umumiy, maxsus, yakka tartibdagi va viktimologik profilaktikaning hamma turlarini o‘z ichiga oladi[2]. Profilaktika inspektorining huquqbuzarlik sodir etgan shaxslar bilan ishlash faoliyati esa, bu tizimning asosiy elementlaridan biri bo‘lib, nafaqat huquqbuzarlikning oldini olish, balki sodir etgan shaxslarning ijtimoiy rehabilitatsiyasi va moslashtirishini ta‘minlashga xizmat qiladi[3]. Ushbu faoliyatning nazariy jihatlarini o‘rganish, ilmiy-amaliy ahamiyatga ega, chunki u huquqbuzarliklarning qayta sodir etilishining oldini olish va jamiyatda huquqiy madaniyatni yuksaltirishning kaliti bo‘ladi.

Ijtimoiy rehabilitatsiya qilish va ijtimoiy moslashtirish — huquqbuzarlikdan jabrlanuvchiga, g‘ayriijtimoiy xulq-atvorli, huquqbuzarlik sodir etishga moyil bo‘lgan, huquqbuzarlik sodir etgan shaxslarga huquqiy, ijtimoiy, psixologik, tibbiy, pedagogik va boshqa turdagi yordam ko‘rsatishga, shuningdek ularga jamiyatda qabul qilingan xulq-atvor normalari va qoidalarini singdirishga qaratilgan chora-tadbirlar majmui.

Profilaktik hisob axborot tizimi — shaxsni elektron profilaktik hisobga olish va hisobdan chiqarish chog‘idagi axborotni to‘plash, saqlash, izlash, unga ishlov berish hamda undan foydalanish imkonini beradigan, tashkiliy jihatdan tartibga solingan axborot resurslari, axborot texnologiyalari va aloqa vositalari.

Huquqbuzarliklar profilaktikasi — huquq-tartibotni saqlash hamda mustahkamlash, huquqbuzarliklarni aniqlash, ularga barham berish, shuningdek huquqbuzarliklarning sodir etilishi sabablarini va ularga imkon berayotgan shart-sharoitlarni aniqlash, bartaraf etish maqsadida qo‘llaniladigan huquqbuzarliklar umumiy, maxsus, yakka tartibdagi va viktimologik profilaktikasining huquqiy, ijtimoiy, tashkiliy va boshqa chora-tadbirlari tizimi.

Profilaktika inspektorining faoliyatining nazariy asoslari huquqbuzarliklarning sodir etilishining sabablari va shart-sharoitlarini ilmiy tahlil qilishdan kelib chiqadi. Huquqbuzarlik – bu jamiyatdagi ijtimoiy munosabatlarning buzilishini ko‘rsatadigan fenomen bo‘lib, uning sabablari ko‘p qirrali: iqtisodiyot, ma‘naviyat, ta‘lim va oila muhiti

“ZAMONAVIY DUNYODA SUN’IY IDROKNING RIVOJLANISHI: YANGI DAVR MUAMMOLARI VA YANGI YECHIMLAR JURNALI”

30-Aprel, 2026-yil

bilan bog‘liq[4]. Masalan, ijtimoiy-ekonomik omillar, masofaviy ishlashning kuchayishi va kiberfazo tarqalishi huquqbuzarliklarning yangi turlarini – kibermoshenniqlikni keltirib chiqaradi[5]. 2025-yilda O‘zbekistonda sodir etilgan huquqbuzarliklarning 44,8 foizi kibereprestupleniyalar hisobiga tushdi, bu esa ilgari yilga nisbatan 9,5 marta ortgan ko‘rsatkichdir[6].

Huquqbuzarliklar profilaktikasining asosiy vazifalari;

- shaxsning huquqlari, erkinliklari va qonuniy manfaatlarini himoya qilinishini ta’minlash;

- jamiyatda huquqiy ong va huquqiy madaniyatni yuksaltirish, qonuniylikni mustahkamlash, shuningdek korrupsiyaga nisbatan murosasiz munosabatni shakllantirish;

- huquqbuzarliklarning sodir etilishi sabablarini va ularga imkon berayotgan shart-sharoitlarni aniqlash, o‘rganish, bartaraf etish chora-tadbirlarini ko‘rish;

- huquqbuzarlikdan jabrlanuvchilarni, huquqbuzarliklar sodir etishga moyil bo‘lgan, huquqbuzarlik sodir etgan, shu jumladan ilgari sudlangan va ozodlikdan mahrum etish joylaridan ozod qilingan shaxslarni ijtimoiy rehabilitatsiya qilish va ijtimoiy moslashtirish;

- jismoniy shaxslarning huquqbuzarlikdan jabrlanuvchiga aylanishi xavfini kamaytirish;

- huquqbuzarliklar profilaktikasini bevosita amalga oshiruvchi va unda ishtirok etuvchi organlar hamda muassasalar faoliyatining o‘zaro hamkorligini ta’minlash va ularning faoliyatini muvofiqlashtirish.

Prezidentning 2021-yil 2-apreldagi PQ-5050-son Qaroriga ko‘ra, inspektorlar bir oy muddatda bevosita joylarga chiqqan holda har bir oilada ijtimoiy, infratuzilma muammolarni o‘rganish va bartaraf etish bilan shug‘ullanadi[7]. Nazariy jihatdan, bu faoliyat sistemalik va komplekslik prinsiplariga asoslanadi: sistemalik – faoliyatning uzluksizligini, komplekslik esa turli organlar bilan hamkorlikni ta’minlaydi[8]. Inspektor faqat IIV xodimi emas, balki mahalla raisi, xotin-qizlar faoli va ijtimoiy xodimlar bilan birga ishlaydi, bu "mahalla yettiligi"ning kollegial qarorlari orqali amalga oshiriladi[9].

Huquqbuzarlik sodir etgan shaxslar bilan ishlashning nazariy asoslari viktimologiya va kriminologiya ilmlarida o‘rin olgan. Viktimologiya nuqtayi nazaridan, huquqbuzarlik sodir etgan shaxs o‘zi ham jabrlanuvchi bo‘lishi mumkin, chunki uning xulq-atvori ijtimoiy muhitning ta’sirida shakllanadi[10]. Profilaktika inspektorining vazifasi – bu shaxslarning viktimogen sabablarini aniqlash va bartaraf etishdir[11]. Masalan, g‘ayriijtimoiy xulq-atvorli shaxslarning hisobini yuritish va ularga tarbiyaviy ta’sir ko‘rsatish Qonunning 17-moddasida belgilangan[12].

Ya’ni;

Ta’limni davlat tomonidan boshqarish organlari va ta’lim muassasalari:

- huquqbuzarliklar profilaktikasiga doir davlat dasturlarini ishlab chiqish va amalga oshirishda ishtirok etadi;

“ZAMONAVIY DUNYODA SUN’IY IDROKNING RIVOJLANISHI: YANGI DAVR MUAMMOLARI VA YANGI YECHIMLAR JURNALI”

30-Aprel, 2026-yil

- ta’lim oluvchilar, ularning ota-onasi yoki ota-onasining o’rnini bosuvchi shaxslar o’rtasidagi huquqbuzarliklar profilaktikasiga doir dasturlarni ishlab chiqadi, tasdiqlaydi va amalga oshiradi;

- ta’lim oluvchilar, ularning ota-onasi yoki ota-onasining o’rnini bosuvchi shaxslar o’rtasida huquqbuzarliklar profilaktikasini amalga oshiradi, shu jumladan mazkur huquqbuzarliklarning sodir etilishi sabablarini va ularga imkon berayotgan shart-sharoitlarni aniqlaydi, bartaraf etadi;

- ta’lim oluvchilarda qonunga itoatkorlik xulq-atvorini shakllantirishga, ularga jamiyatda qabul qilingan xulq-atvor normalari va qoidalarini singdirishga yo’naltirilgan dasturlar hamda uslublarni ishlab chiqadi va ta’lim muassasalarining ish amaliyotiga joriy etadi;

- ta’lim oluvchilar orasida huquqbuzarliklar sodir etishga moyil bo’lgan shaxslarni aniqlaydi hamda ularga nisbatan ijtimoiy rehabilitatsiya qilish va ijtimoiy moslashtirish chora-tadbirlarini ko’radi;

- ta’lim oluvchilarning bandligini va bo’sh vaqti mazmunli o’tkazilishini ta’minlash maqsadida ta’lim muassasalarida hammabop sport seksiyalari, texnik va boshqa to’garaklar, klublar tashkil etadi;

- huquqbuzarliklar profilaktikasini bevosita amalga oshiruvchi va unda ishtirok etuvchi boshqa organlar hamda muassasalar bilan o’zaro hamkorlik qiladi.

Ta’limni davlat tomonidan boshqarish organlari va ta’lim muassasalari ichki ishlar organlariga:

- huquqbuzarliklar faktlari haqida;

- odamlarning hayotiga yoki sog’lig’iga tahdid soladigan oilaviy-maishiy nizolar to’g’risida va oilaviy-maishiy munosabatlar sohasidagi huquqbuzarliklar haqida;

- ta’lim oluvchi shaxs g’ayriijtimoiy xulq-atvoriga va huquqbuzarliklar sodir etishga jalb etilganligi haqida;

- huquqbuzarliklar sodir etishga moyil bo’lgan shaxslar haqida xabar qilishi shart.

Nazariy modellarda individual profilaktika huquqbuzarlik sodir etgan shaxsning psixologik portretini tuzishdan boshlanadi: uning yoshi, ta’lim darajasi, ijtimoiy statusi va huquqbuzarlik turini hisobga olib, differensiallashtirilgan yondashuv qo’llaniladi[13]. Xorijiy tajriba, masalan, Rossiyadagi uchastkoviy upolnomochenniy politsiining faoliyati, profilaktik hisobdagi shaxslar bilan sistematik ishlashni ko’rsatadi: ularning muddati 1-yildan oshmasligi va huquqbuzarlik qayta sodir etilganda uzoqlashtirilishi mumkin[14]. O’zbekistonda ham profilaktik hisobdagi shaxslar doirasini qisqartirish rejalashtirilmoqda, bu mayda huquqbuzarlik sodir etganlarni hisobdan chiqarish orqali amalga oshiriladi[15].

Profilaktika inspektorining huquqbuzarlik sodir etgan shaxslar bilan ishlash usullari nazariy va amaliy jihatlarni birlashtiradi. Usullar orasida profilaktik suhbatlar, hisob yuritish va hamkorlik ahamiyatli[16]. Profilaktik suhbat – bu inspektorning asosiy kuoli, u huquqbuzarlik sodir etgan shaxs bilan individual muloqot orqali uning xatti-harakatlarining oqibatlarini tushuntiradi va tarbiyaviy ta’sir ko’rsatadi[17]. Nazariy asosi – psixologik ta’sir

“ZAMONAVIY DUNYODA SUN’IY IDROKNING RIVOJLANISHI: YANGI DAVR MUAMMOLARI VA YANGI YECHIMLAR JURNALI”

30-Aprel, 2026-yil

nazariyasi, unga ko‘ra, shaxsning xulq-atvorini o‘zgartirish uchun empatiya va motivatsiya zarur. Hisob yuritish tizimi esa shaxslarning holatini monitoring qilishni ta‘minlaydi: ilgari sudlangan va ozodlikdan mahrum etish joylaridan chiqqan shaxslarning hisobini yuritish, ularning ish topishi va ijtimoiy moslashishiga yordam berish. Masalan, 2025-yilda 454 propavshimi bez vesti shaxs aniqlandi va 7986 roziskdagi shaxs qo‘lga olinib, ular bilan profilaktik choralar ko‘rildi. Xorijiy tajribada, masalan, Belarusdagi "Pravonarusheniy profilaktikasi to‘g‘risida"gi Qonunda hamkorlikning roli ta‘kidlanadi, bu O‘zbekiston uchun o‘rnak bo‘ladi[18].

Prezidentning 2017-yil 29-noyabrdagi PQ-3413-son Qaroriga ko‘ra, inspektorlarning kadrlari bilan ishlash va xizmat tartibi takomillashtirildi, bu faoliyatning tashkiliy samaradorligini oshiradi. Nazariy jihatdan, tashkil etish iyerarxiyasi – respublika, viloyat va tuman darajalarida muvofiqlashtirishni o‘z ichiga oladi: Respublika arafoidagi komissiya profilaktika va jinoyatchilikka qarshi kurashni muvofiqlashtiradi. Inspektor yordamchilarining vazifalari ham belgilanadi: ular aholi bilan uchrashuvlarda ishtirok etadi, huquqbuzarlik sodir etgan shaxslarga yordam ko‘rsatadi va maxsus chora-tadbirlarni amalga oshiradi. Bu tizimning nazariy modeli – zamonaviy tashkiliy-huquqiy mexanizmlarni joriy etish, ularning samarasini baholash uchun monitoring va tahlil o‘tkazishdir.

Huquqbuzarlik sodir etgan shaxslarning rehabilitatsiyasi va moslashtirishi faoliyatning markaziy nazariy jihatidir. Rehabilitatsiya – bu shaxsning jamiyatga qaytarilish jarayoni bo‘lib, u huquqiy, ijtimoiy va psixologik yordamlarni o‘z ichiga oladi. Qonunga ko‘ra, ilgari sudlangan va ozod qilingan shaxslarning ijtimoiy moslashtirishi inspektor tomonidan tashkil etiladi: ularni ish bilan ta‘minlash, oilaviy muammolarni hal etish va normal hayot tarziga o‘tkazish. Nazariy asosi – resotsializatsiya nazariyasi, unga ko‘ra, shaxsning xulq-atvorini o‘zgartirish uchun ijtimoiy muhitni o‘zgartirish zarur. O‘zbekistonda 2025-yilda 598 ayol rehabilitatsiya markazlariga joylashtirildi, bu esa faoliyatning samarasini ko‘rsatadi. Moslashtirish jarayonida inspektor shaxsning viktimgen omillarini – masalan, ichkilikbozlik yoki oilaviy zo‘ravonlikni bartaraf etadi[19].

O‘zbekiston Respublikasi Yoshlar ishlari agentligining va uning hududiy bo‘linmalarining huquqbuzarliklar profilaktikasi sohasidagi vakolatlari;

- huquqbuzarliklar profilaktikasiga doir davlat dasturlarini ishlab chiqish va amalga oshirishda ishtirok etadi;

- yoshlar o‘rtasida huquqbuzarliklar profilaktikasiga, shu jumladan huquqbuzarliklarning maxsus profilaktikasiga qaratilgan chora-tadbirlarni amalga oshirishda ishtirok etadi;

- yoshlar o‘rtasida huquqbuzarliklar sodir etilishiga imkon berayotgan sabablar va shart-sharoitlarni aniqlashda hamda bartaraf etishda ko‘maklashadi;

- huquqbuzarlikdan jabrlanuvchilarni, huquqbuzarliklar sodir etishga moyil bo‘lgan, huquqbuzarlik sodir etgan, shu jumladan ilgari sudlangan va ozodlikdan mahrum etish joylaridan ozod qilingan shaxslarni (yoshlarni) ijtimoiy rehabilitatsiya qilish va ijtimoiy moslashtirish bo‘yicha chora-tadbirlarni amalga oshirishda ishtirok etadi;

“ZAMONAVIY DUNYODA SUN’IY IDROKNING RIVOJLANISHI: YANGI DAVR MUAMMOLARI VA YANGI YECHIMLAR JURNALI”

30-Aprel, 2026-yil

- yoshlar o‘rtasida jamiyatda huquqiy ongini, huquqiy madaniyatni yuksaltirishga va qonuniylikni mustahkamlashga, shuningdek korrupsiyaga nisbatan murosasiz munosabatni shakllantirishga qaratilgan huquqiy targ‘ibot bo‘yicha faoliyatda ishtirok etadi;

- huquqbuzarliklar profilaktikasini bevosita amalga oshiruvchi va unda ishtirok etuvchi boshqa organlar hamda muassasalar bilan hamkorlik qiladi.

Faoliyatning ilmiy-metodik asoslari profilaktikaning yangi usullarini joriy etishda muhim. Kompleks ilmiy va amaliy tadqiqotlar olib borish, zamonaviy metodologiyalarni o‘zlashtirish – bu Prezidentning 2017-yil 14-martdagi PR-2833-son Rezolyutsiyasida belgilangan[20]. Nazariy jihatdan, ilmiy asoslar kriminogen omillarni tahlil qilish va prognozlashtirishni o‘z ichiga oladi: huquqbuzarliklarning sodir etilishining sabablarini aniqlash uchun statistik ma’lumotlar va so‘rovlardan foydalaniladi. Masalan, maxsus profilaktik chora-tadbirlarni o‘tkazishda inspektor huquqbuzarlik sodir etishga moyil shaxslarni aniqlaydi va ular bilan ishlaydi. Ilmiy ishlarda, masalan, "Profilaktika inspektorining tarbiyasi og‘ir bo‘lgan voyaga yetmaganlar bilan ishlash faoliyati" mavzusidagi maqolalarda xorijiy davlatlar tajribasi – Rossiya va Germaniyaning individual profilaktika usullari tavsiya etiladi. O‘zbekistonda bu ilmiyamaliy markazlar orqali amalga oshiriladi, ular profilaktikaning samaradorligini oshirish uchun treninglar va seminarlar tashkil etadi[21].

Shaxsni profilaktik hisobga olish asoslari;

- vakolatli organning yoki mansabdor shaxsning ushbu Qonun 35-moddasining uchinchi xatboshisida nazarda tutilgan ma’muriy huquqbuzarliklar bo‘yicha ma’muriy jazo qo‘llash to‘g‘risidagi qarori;

- sudning qonuniy kuchga kirgan ayblov hukmi;

- shaxsning jazoni ijro etish muassasasidan ozod qilinganligi to‘g‘risidagi ma’lumotnoma;

- probatsiya hisobidan chiqarilgan shaxsni profilaktik hisobga olish to‘g‘risidagi topshiriq;

- ushbu Qonun 35-moddasining to‘rtinchi xatboshisida nazarda tutilgan ma’muriy huquqbuzarliklar uchun sudning muayyan muddatga transport vositalarini boshqarish huquqidan mahrum etish to‘g‘risidagi qarori.

Bir shaxsni profilaktik hisobga qo‘yish uchun bir qancha asoslar mavjud bo‘lgan taqdirda, asoslarning har biri bo‘yicha alohida-alohida profilaktik hisobga olish amalga oshiriladi.

Xulosa qilib aytganda, profilaktika inspektorining huquqbuzarlik sodir etgan shaxslar bilan ishlash faoliyatini tashkil etishning nazariy jihatlari huquqiy normalar, ilmiy tadqiqotlar va amaliy tajribaga asoslanadi. Bu faoliyatning maqsadi – huquqbuzarliklarning oldini olish va jamiyatda huquqiy tartibotni mustahkamlash bo‘lib, uning samarasi kompleksli va sistemalik yondashuv orqali ta’minlanadi. O‘zbekistondagi islohotlar – qonunchilikni takomillashtirish va yangi tizimlarni joriy etish – faoliyatning nazariy asoslarini amaliyot bilan mustahkamlaydi. Kelajakda ilmiy-amaliy tadqiqotlar orqali

“ZAMONAVIY DUNYODA SUN’IY IDROKNING RIVOJLANISHI: YANGI DAVR MUAMMOLARI VA YANGI YECHIMLAR JURNALI”

30-Aprel, 2026-yil

faoliyatni raqamlashtirish va xalqaro hamkorlikni kuchaytirish zarur, bu esa huquqbuzarliklarning oldini olishda yangi unsurlarni ochib beradi. Ushbu nazariy jihatlarni amalga oshirish orqali jamiyatda xavfsizlik va insonparvarlik muhitini yaratish mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. O‘zbekiston Respublikasining "Huquqbuzarliklar profilaktikasi to‘g‘risida"gi Qonuni // O‘zbekiston Respublikasi qonun hujjatlari to‘plami. – 2014. – № 20. – B. 225–240.
2. Rustambayev M.X. Huquqbuzarliklar profilaktikasining huquqiy asoslari // O‘zbekiston huquqi. – 2018. – № 3. – B. 45–52.
3. Karimov Sh.R. Profilaktika inspektori faoliyatining nazariy-huquqiy jihatlari // Ichki ishlar vazirligi akademiyasi ilmiy axborotnomasi. – 2022. – № 2. – B. 112–120.
4. O‘zbekiston Respublikasi Ichki ishlar vazirligi. 2025 yilgi hisobot // IIV rasmiy veb-sayti. – 2026. – URL: <https://iiv.uz/reports/2025>.
5. Rossiya Federatsiyasining "Administrativ huquqbuzarliklar profilaktikasi to‘g‘risida"gi Federal qonuni // Rossiyskaya gazeta. – 2016. – № 142.
6. Abdullayev A. "Xavfsiz mahalla" tizimining amaliy jihatlari // Mahalla va oila. – 2023. – № 4. – B. 33–39.
7. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining PQ-5050-son Qarori // O‘zbekiston Respublikasi qonun hujjatlari to‘plami. – 2021. – № 14.
17. O‘zbekiston Respublikasining "Huquqbuzarliklar profilaktikasi to‘g‘risida"gi Qonuni, 17-modda // O‘zbekiston Respublikasi qonun hujjatlari to‘plami. – 2014. – № 20.
18. IIV matbuot xizmati. Profilaktik hisobni qisqartirish rejalari // Norma.uz. – 2024.